

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สนธิสัญญาเชียงใหม่ ฉบับที่ 1

ภาคผนวก ก

สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลสยามกับรัฐบาลอินเดียเพื่อส่งเสริมการค้าต่อทางพาณิชย์
ระหว่างพม่าของอังกฤษกับอาณาเขตของเมืองเชียงใหม่ ลำปาง
และลำพูน (สัญญาเชียงใหม่) ลงนาม ณ เมืองกัลกัตตา
เมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ.1874

ด้วยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพมหามงกุฎบุรุษรัตนราชวิ
วงษวรุตพงษ์บริพัตร วรชติยราชนิกรโคม จาตุรตนบรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหา
ราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นพระเจ้าแผ่นดินใหญ่ในรัชกาลที่ห้า ใน
พระบรมราชวงษ์ซึ่งได้ดำรงรัตนราชไมหัยสวรัยธิปัต ณ กรุงเทพมหานครอมรัตนโกสินทรมก
นทราษุทธยาพระเจ้ากรุงสยามมีพระราชประสงค์จะดำรงรักษาทางพระราชไมตรีให้วัฒนาการ
ยิ่งขึ้นไป ด้วยเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน เป็นของฝ่ายไทย และเขตรแดนซึ่งเป็น
กอลอนีเมืองขึ้นฝ่ายอังกฤษติดต่อกันกับเมืองเชียงใหม่ ลูกค้าไปมาค้าขาย เกิดโจรผู้ร้ายแลเหตุต่างๆ
จะต้องจัดการระงับโจรผู้ร้ายให้ลูกค้าทั้งสองฝ่ายไปมาค้าขายโดยสะดวกท่านเสนาบดีกรุงสยาม แล
คอเวอนแมนต์ฝ่ายอินเดียเห็นพร้อมกันแล้ว สมเด็จพระเจ้ากรุงสยามจึงโปรดตั้งให้พระยาเจริญราช
ไมตรีเป็นผู้ใหญ่ได้บังคับการสิทธิขาดในศาลต่างประเทศเป็นมินิสเตอเปลนิโปเตนติเอริยที่หนึ่ง
พระยาสมุทรานุรักษ์ผู้ได้บังคับการเมืองสมุทรปราการ เป็นมินิสเตอเปลนิโปเตนติเอริยที่สอง
พระมหามนตรีศรีธรรมาธิราช สมุหเจ้ากรมพระตำรวจในขวาเป็นที่ปรึกษาคนหนึ่ง กับหลวงสยามานุ
เคราะห์กงสุลเมืองร่างกุ้งนายหนึ่ง ผ่านท่านเคตซอนเนอเรเปเลทอมมาศยอส แบริงมารอน นอตบ
รุกที่สเตรตตอนเปนนารนเนต แลแปนที่ปรึกษาของสมเด็จพระนาง เป็นเจ้าแผ่นดินเกรตบริเตน
แลอาयरแลนด์ แลแปนแครนตมาศเตอเครื่องอิศริยยศชื่อเสตาร์อินเดียอย่างที่สุด แลแปนไวสรอยคอ
เวอนเนอเยเนราลอินเดียอยู่ในที่ประชุม จึงได้ตั้งท่านชาเลอัมเฟอสตอนเอด์จิซอนกอมแปเนียน ซึ่ง
ได้รับเครื่องอิศริยยศอย่างสูง ชื่อเสตาร์อินเดียเปนเปลนิโปเตนติเอริย แลผู้ซึ่งมีอำนาจทั้งสองฝ่าย
ได้ไปปรึกษาเห็นถูกต้องตกลงกันตามข้อสัญญาซึ่งจะกล่าวนี้

ข้อ 1 ว่า สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามจะให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ตั้งด่านกองตะเวนแลให้มีเจ้า
พนักงานกำกับริมฝั่งแม่น้ำสะระวีที่เปนเขตรแดนเมืองเชียงใหม่ ซึ่งเป็นของฝ่ายสยาม แล้วให้มีโป
ลิศตั้งกองอยู่กองสมควร จะได้ระงับห้ามโจรผู้ร้ายแลการอื่นๆ ที่เป็นสำคัญ

ข้อ 2 ว่า ผู้หนึ่งผู้ใดเป็นโจรผู้ร้ายในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนหนีข้ามไป ในเขตแดนอังกฤษ เจ้าพนักงานอังกฤษแลโปลิศจะช่วยติดตามจับผู้ร้ายโดยแข็งแรงถ้าได้ตัวผู้ร้ายเป็นคนในบังคับสยาม ต้องส่งให้เจ้าพนักงานสยามที่เมืองเชียงใหม่ ถ้าเป็นคนในบังคับอังกฤษ ให้ขุนนางอังกฤษที่ตั้งอยู่ ณ เขตแดนของสะลินชำระให้ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดเป็นผู้ร้ายในเขตแดนอังกฤษหนีเข้าไปในเขตแดนเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน เจ้าพนักงานฝ่ายสยามกับโปลิศจะช่วยติดตามจับผู้ร้ายโดยแข็งแรง ถ้าได้ตัวผู้ร้ายเป็นคนในบังคับอังกฤษต้องส่งให้ขุนนางที่ตั้งอยู่ของสะลิน ถ้าเป็นคนในบังคับสยาม เจ้าพนักงานที่ตั้งอยู่เมืองเชียงใหม่จะชำระให้ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดที่มีหนังสือเดินทางตามในสัญญาข้อ 4 ถ้าไม่มีหนังสือเดินทาง เป็นโจรผู้ร้ายในเขตแดนอังกฤษ เขตแดนสยาม ถ้าจับตัวผู้ร้ายได้ไม่ต้องถามว่าเป็นคนชาติของผู้ใด ต้องชำระตัดสินทำโทษตามกฎหมายบ้านเมืองนั้น ถ้าทรัพย์สินของผู้ร้ายลักไป เจ้าพนักงานในเขตแดนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดชำระได้ทรัพย์สินสิ่งของมาแล้วต้องส่งทรัพย์สินสิ่งของให้แก่เจ้าของฝ่ายนั้น

ข้อ 3 ว่า เจ้าพนักงานสยามที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน จะต้องช่วยป้องกันคนในบังคับอังกฤษซึ่งไปมาค้าขายและมีธุระอื่นๆ ในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน โดยสมควร แลคอเวนแนนต์อังกฤษในฝ่ายอื่นเดียวกันจะต้องช่วยป้องกันคนในบังคับสยามซึ่งมาจากเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ไปค้าขายตามมีธุระอื่นๆ เข้าไปในเขตแดนอังกฤษเหมือนกัน

ข้อ 4 ว่า คนในบังคับอังกฤษมาแต่เมืองพม่า ฝ่ายอังกฤษเข้าไปเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ต้องมีหนังสือเดินทางสำหรับตัวของผู้ครองนครเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษ ฤาขุนนางซึ่งผู้ครองเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานในหนังสือเดินทางสำหรับตัวนั้น ให้ใส่ชื่อแลดำนิว่ามาด้วยธุระสิ่งใดๆ หนังสือเดินทางนั้นต้องเปลี่ยนใหม่ทุกครั้ง แต่หนังสือเดินทางสำหรับตัวนั้นเจ้าพนักงานซึ่งตั้งอยู่ในเขตแดนชั้นนอกฤาชั้นในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน จะเรียกดูต้องให้ดู ถ้าผู้ที่มีหนังสือเดินทางไม่มีสิ่งของต้องห้ามตามหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีซึ่งสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามกับสมเด็จพระนางเจ้าควีนกรุงเองแคลนด้าทำไว้ เมื่อวันที่สิบแปด เดือนเอปรีล คฤศตศักราช 1855 ปี แลข้อเพิ่มเติมซึ่งคอเวนแนนต์สยามกับกอมิสเนอฝ่ายอังกฤษ ได้ทำไว้เมื่อวันที่สิบสามเดือนเม คฤศตศักราช 1856 ปี มิให้ขัดขวางไว้ต้องยอมให้ไปตามระยะทาง ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดไม่มีหนังสือเดินทางสำหรับตัวจะให้กลับก็ได้ แต่อย่าให้ทำอันตรายด้วยประการใด

ข้อ 5 ว่า มีประสงค์ตกลงกันจะระงับความซึ่งคบในบังคับอังกฤษคนในบังคับสยามที่อยู่ในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ซึ่งเป็นฝ่ายของไทยที่จะเป็นความแก่กันต่อไปข้างนามิใช่เป็นความดีพินมหันตโทษ สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยามจะตั้งผู้ซึ่งสมควรให้เป็นตระลาการที่เมืองเชียงใหม่ แลตระลาการนั้นจะมีอำนาจได้ชำระตัดสินความของคนในบังคับอังกฤษฟ้องคน

ในบังคับสยามที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ถ้าคนในบังคับสยามฟ้องคนในบังคับอังกฤษ ซึ่งมาแต่พม่าอังกฤษที่เข้าไปในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ซึ่งมีหนังสือเดินทางสำหรับตัวตามหนังสือสัญญาข้อ 4 ถ้าคนในบังคับอังกฤษยอมให้ชำระที่ศาลนั้นจึงชำระตัดสินได้ ถ้าคนในบังคับสยามฟ้องคนในบังคับอังกฤษที่มาแต่พม่าฝ่ายอังกฤษเข้าไปที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ที่มีหนังสือเดินทางสำหรับตัวตามหนังสือสัญญาข้อ 4 ถ้าไม่ยอมให้ระลาการที่เมืองเชียงใหม่ชำระตัดสิน ก็ต้องให้กงสุลอังกฤษในกรุงเทพฯ ฤาขุนนางอังกฤษที่ตั้งอยู่เขตแดนที่ของสะลินชำระตัดสิน ถ้าคนในบังคับสยามฟ้องคนในบังคับอังกฤษเข้าไปอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ถ้าไม่มีหนังสือสำหรับตัวตามหนังสือสัญญาข้อ 4 ความนั้นต้องชำระตัดสินตามกฎหมายเมืองนั้น

ข้อ 6 ว่า คนในบังคับสยามอยู่ที่เมืองพม่าฝ่ายอังกฤษ ถ้าเป็นความกันเอง จะขอระลาการฝ่ายอังกฤษในตำบลนั้นให้ชำระความ ระลาการอังกฤษนั้นจะต้องช่วยกล่าวให้สำราตามไมตรี ถ้าโจทจำเลยยอมกันความนั้นก็แล้วกันได้ ถ้าคนในบังคับอังกฤษอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน เป็นความกันเอง จะไปหาระลาการที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งอยู่ตามหนังสือสัญญาข้อ 5 ระลาการที่เมืองเชียงใหม่ต้องช่วยให้สำเร็จตามไมตรี ถ้าโจทจำเลยยอมกันตามตัดสิน ความนั้นก็แล้วแก่กันได้

ข้อ 7 ว่า คนเกิดในฝ่ายอินเดีย ซึ่งอยู่ในบังคับอังกฤษมาแต่พม่าฝ่ายอังกฤษเข้าไปในเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ที่ไม่มีหนังสือเดินทางสำหรับตัวตามหนังสือข้อ 4 ถ้าทำความผิดในเขตแดนสยาม ต้องชำระตามศาลตามกฎหมายเมืองนั้นถ้าคนเกิดในฝ่ายอินเดีย ซึ่งอยู่ในบังคับอังกฤษอย่างทีกล่าวมาแล้ว ถ้ามีหนังสือเดินทางสำหรับตัวตามหนังสือสัญญาข้อ 4 แล้วทำความผิด ต้องให้กงสุลอังกฤษในกรุงเทพฯ ฤาให้ขุนนางอังกฤษที่ตั้งอยู่ในเขตแดนของสะลินชำระตามกฎหมายอังกฤษ

ข้อ 8 ว่า เจ้าพนักงานที่เมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ถ้าขุนนางที่ตั้งอยู่เขตแดนของสะลินฤากงสุลในกรุงเทพฯ จะต้องการคำหา คำให้การ คำพยานแลผู้ที่เปนพยาน ซึ่งต้องการจะได้ตัดสินความหั้นตะโทษแลความมิใช่หั้นตะโทษที่ยังไม่แล้วก็ต้องให้ทุกครั้ง ถ้าระลาการที่เมืองเชียงใหม่ ต้องการคำหา คำให้การ คำพยานแลผู้ที่เปนพยาน ต้องให้เหมือนกันทุกครั้ง

ข้อ 9 ว่า ความซึ่งขุนนางอังกฤษที่ตั้งอยู่เขตแดนของสะลินชำระก็ดี ฤาระลาการที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งไว้ตามหนังสือสัญญาข้อ 5 นี้ ถ้าคนในบังคับสยามเปนความเกี่ยวข้องกับคนในบังคับอังกฤษ ฤาคนในบังคับอังกฤษเกี่ยวข้องกับคนในบังคับสยาม เจ้าพนักงานสยาม ฤาเจ้า

พนักงานอังกฤษ ทั้งสองฝ่ายจะให้ขุนนางนายหนึ่งไปฟังชำระความก็ได้ ถ้าต้องการคำหาคำให้การ คำพยาน เจ้าพนักงานสยาม ถ้าเจ้าพนักงานอังกฤษจะคัดส่งให้ อย่าให้คิดเอาค่าจ้างสิ่งใด

ข้อ 10 ว่า คนในบังคับอังกฤษที่มีหนังสือเดินทางสำหรับตัวตามหนังสือสัญญาข้อ 4 ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะซื้อไม้ตัดไม้กานไม้ที่ป่าเมืองเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ต้องทำหนังสือต่อเจ้าของป่าให้มีกำหนดปี หนังสือสัญญานั้นทำเป็นสองฉบับ เอาไว้คนละฉบับต้องประทับตรา ตระลาการไทยที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งไว้ตามหนังสือสัญญาข้อ 5 แลประทับตราเจ้าเชียงใหม่ด้วย แลตระลาการที่เมืองเชียงใหม่ต้องส่งสำเนาหนังสือสัญญาข้อไม้นั้นๆ ให้แก่ขุนนางอังกฤษที่ตั้งอยู่ เขตแดนของสะลินฉบับหนึ่งทุกครั้ง ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดที่เป็นคนในบังคับอังกฤษมีหนังสือสำหรับตัว ตัดไม้กานไม้ในป่าตำบลหนึ่งตำบลใด เจ้าของป่าไม่ยอม ถ้าเกิดกำหนดหนังสือสัญญาที่ทำไว้แล้วนั้น ต้องชำระค่าผลประโยชน์ที่เสียไปให้แก่เจ้าของป่าตามกงสุลอังกฤษในกรุงเทพฯ ถ้าขุนนางอังกฤษที่เขตแดนของสะลินเห็นสมควรถ้าผู้นั้น ไม่มีหนังสือสำหรับตัวแล้วต้องชำระตามศาลแลกกฎหมาย เมืองนั้น

ข้อ 11 ว่า ตระลาการที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งไว้ตามหนังสือสัญญาข้อ 5 แลเจ้าเชียงใหม่ ต้องห้ามอย่าให้เจ้าของป่าทำหนังสือสัญญาขายไม้ ถ้าป่าไม้ในตำบลเดียวเป็นสองรายสามราย แล ห้ามอย่าให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปตัดราถูบลตราที่เป็นเจ้าของแท้ได้ตัดดีไว้แลต้องช่วยลูกค้าที่ตัดไม้ซื้อไม้ ตามสมควร จะได้เก็บไม้ของตัวได้ ถ้าเจ้าของป่าไม่ให้ตัดไม้กานไม้ ถ้าไม่ให้ถอยไม้ตามหนังสือ สัญญาข้อไม่ว่าไว้ในหนังสือสัญญาข้อ 10 ให้ตระลาการที่เมืองเชียงใหม่ ซึ่งตั้งไว้ตามหนังสือ สัญญาข้อ 5 กับเจ้าเชียงใหม่บังคับให้เจ้าของป่าเสียค่าป่วยการให้กับผู้ซึ่งได้ทำหนังสือสัญญา นั้นพอสมควร ตามกฎหมายฝ่ายสยาม

ข้อ 12 ว่า คนในบังคับอังกฤษซึ่งมาแต่พม่าฝ่ายอังกฤษเข้าในเขตแดนสยามถึงของต้อง พักคณานี้ต้องเสียภาษีตามธรรมเนียมเมืองนั้น ถ้าคนในบังคับสยามเข้าไปในเขตแดนอังกฤษ สิ่งของต้องพักคณานี้ ต้องเสียภาษีตามคอเวนแนนต์ได้ตั้งไว้

ข้อ 13 ว่า ขุนนางอังกฤษซึ่งตั้งอยู่ที่เขตแดนของสะลิน จะมีอำนาจตามหนังสือสัญญานี้ แลมีอำนาจทุกอย่างเหมือนกงสุลอังกฤษนายหนึ่งตามหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีสมเด็จพระนางเจ้าควินกรูเองแคลนส์ที่ทำไว้ต่อสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม เมื่อวันที่สิบแปดเดือนเอปริล คฤศตศักราช 1855 ปี แลข้อเพิ่มเติมซึ่งคอเวนแนนต์ฝ่ายสยามกับกอมิสเนอฝ่ายอังกฤษได้ทำไว้ใน วันที่สิบสามเดือน เม คฤศตศักราช 1856 ปี

ข้อ 14 ว่า ไม่มีข้อหนึ่งข้อใดในหนังสือสัญญานี้จะยกข้อความหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี ถ้าหนังสืออื่นๆ ซึ่งใช้อยู่ในระวางคอเวนแนนต์อังกฤษ คอเวนแนนต์สยามปัจจุบันนี้ได้ แต่ ข้อความที่มีอยู่ในสัญญานี้ ใช้ได้เฉพาะที่ได้สัญญาตกลงกันตามในหนังสือสัญญาใหม่นี้

หนังสือสัญญาฉบับนี้ ได้ลงชื่อ พระยาเจริญราชไมตรี ประทับตราเทวดานั่งแทนถือดอกบัว พระยาสมุทรานุรักษ์ ประทับตราชื่อตัวมีช้างอยู่ตรงกลาง มิสเอศจิซอน ผู้รับอำนาจเต็ม แต่ท่าน ไวสรอยประทับตราครึ่งดวงตรา ชื่อตัวรวมตราสามดวง ได้ประทับไว้ท้ายหนังสือที่อักษรอังกฤษ แห่งหนึ่ง ที่อักษรไทยแห่งหนึ่ง ทั้งสองฉบับ หนังสือสัญญานี้รักษาไว้ ณ กรุงเทพฯ ฉบับหนึ่ง ที่หู ผูกกระดาษหนังสือ สัญญาประทับตราประจำตัว ของมิสเอศจิซอนฉบับหนึ่ง ที่หูผูกกระดาษ หนังสือสัญญาประทับตรา ประจำครั้งรูปพระขรรค์มีเครื่องดอกไม้ของพระยาเจริญราชไมตรี รักษา ไว้ ณ เมืองกาละกัตตา

ที่มา : กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย, กระทรวงการต่างประเทศ (หนังสือชุดประมวลสนธิสัญญา เล่ม 2 พ.ศ. 2431-2462) สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคี ระหว่างประเทศไทย กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ หน้า 31 – 36 อ้างถึงในสร้อยสถิติ ประชุมเสถียร 2523:332-337

ภาคผนวก ข

สนธิสัญญาเชียงใหม่ ฉบับที่ 2

ภาคผนวก ข

สนธิสัญญาในระหว่างกรุงสยามกับกรุงอังกฤษว่าด้วยเมืองเชียงใหม่
เมืองลำปาง เมืองลำพูน ณ วันจันทร์เดือนสิบขึ้นสองค่ำ
จุลศักราช 1245 ปีมแมเบญจศก

ด้วยทางพระราชไมตรีความสงบเรียบร้อยแลทางค้าขายได้ตั้งอยู่โดยผาสก ในระหว่างกรุง
เกรตบริเตนอังกฤษกับกรุงสยาม อันเป็นอยู่เสมอด้วยหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีที่ลงวันที่ 18
เอปริล คฤศศักราช 1855 คือวันพุธเดือนหกขึ้นสองค่ำ ปีเถาะ สัปตศก 1217 แลในข้อสัญญา
เพิ่มเติมที่ลงวันที่ 13 เม 1856 คือวันอังคาร เดือนหกขึ้นเก้าค่ำ ปีมโรงอัฐศก 1218 แลในการที่
เกี่ยวข้องด้วยแคว้นแคว้นเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน นั้น ก็ได้มีอยู่ด้วยสัญญา
ฉบับหนึ่งต่างหากในระหว่างผู้ปกครอง เมืองอินเดียแลสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม ลงวันที่ 14
เชนวารี 1874 คือวันพุธ เดือนยี่แรมสิบสองค่ำ ปีระกาเบญจศก 1235 นั้นแล้ว

แลด้วยสมเด็จพระนางเจ้าราชินีของกรุงเกรตบริเตนแลไอรแลนด์อันรวมกันแลบรมราชินี
ราชินีแห่งอินเดีย กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน บรมราชธิราชแห่งลาว มลายู กระเหรี่ยง แล
อื่นๆ มีพระราชดำริห์ที่จะประกอบการป้องกันกับความชั่วร้ายในแคว้นแคว้น เมืองนครเชียงใหม่
เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน เปนของฝ่ายไทยให้เปนผลดียิ่งขึ้นแลที่จะเกื้อกูลแก่ทางค้าขายใน
ระหว่างเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษกับแคว้นแคว้นที่ได้กล่าวชื่อมาแล้วแต่ต้นนั้น จึงได้มีพระราชหฤทัยตก
ลงพร้อมกันที่ยกเลิกหนังสือสัญญาฉบับหนึ่งต่างหากที่ได้ทำเมื่อวันที่ 14 เดือนเชนวารี 1874 คือวัน
พุธเดือนยี่ แรมสิบสองค่ำ ปีระกาเบญจศก 1235 นั้น แลทำสัญญาใหม่ขึ้นแทน เพราะเหตุฉะนั้นจึง
ได้ทรงพระกรุณาโปรดตั้งผู้มีอำนาจที่จะทำสัญญาทั้งสองฝ่าย คือว่า

สมเด็จพระนางเจ้าราชินีของกรุงเกรตบริเตนแลไอรแลนด์อันรวมกัน แลบรมราชินี
แห่งอินเดีย

วิลเลียมเฮนรีนิวแมน เอสไควร์แสมาเยนตีเอตดิงเอเจนต์แลกงสุลเชนราลที่
กรุงเทพมหานคร ของสมเด็จพระนางเจ้าในกรุงสยาม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม บรมราชธิราชแห่งลาว มลายู กระเหรี่ยง แลอื่นๆ จึง
ได้ตั้งเจ้าพระยาภาณุวงษ์มหาโกษาธิบดี ผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยยศมกุฎสยามชั้นที่ 1 ชื่อมหาสุรา
ภรณ์ แลเครื่องราชอิสริยยศสำหรับตระกูล ชั้นที่ 1 ซึ่งประมุขจุลจอมเกล้าเครื่องราชอิสริยยศ
ช้างเผือกชั้นที่ 2 ชื่อจุลวรภรณ์ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ แลเปนปรีวเคาน์ซิลลอกับพระยาเจริญ
ราชไมตรี ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยยศช้างเผือกชั้นที่ 2 ชื่อจุลวรภรณ์ แลเครื่องราชอิสริยยศสำหรับ

ตระกูลชั้นที่ 2 ชื่อทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษที่ปลุกยาราชการแผ่นดินปรีวิเคาน์ชิดลอ แลเป็นผู้บังคับการศาลต่างประเทศ พระยาเทพประมุข ซึ่งได้รับเครื่องราชอิสริยยศมกุฎสยามชั้นที่ 1 ชื่อมหาสุรภรณ์ แลราชอิสริยยศสำหรับตระกูลชั้นที่ 2 ชื่อทุติยจุลจอมเกล้า เป็นปรีวิเคาน์ชิดลอ และปลัดทูลฉลองในกรมพระกระลาโหม ทั้งสามนี้เป็นผู้มีอำนาจเต็ม แลผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่ายนั้น เมื่อได้ส่งหนังสือสำคัญมอบอำนาจให้ซึ่งกันแลกัน แลเห็นว่าเป็นการถูกต้องตามแบบแล้วได้ตกลงทำเป็นสัญญามีข้อความเปนหลายข้อดังต่อไปนี้

ข้อ 1 หนังสือสัญญาในระหว่างคอเวอนแมนต์เมืองอินเดียนกับคอเวอนแมนต์ของสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยาม ลงวันที่ 14 เดือนยงวาริ คฤศตศักราช 1875 คือวันพุธเดือนยี่แรมสิบสองค่ำ ประกาเบญจศก 1235 จะได้ยกเลิกเสียไม่ใช่ต่อไปด้วยสัญญานับนี้

ข้อ 2 ว่า เจ้าพนักงานสยามที่เมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนจะต้องช่วยป้องกันในบังคับอังกฤษซึ่งไปมาค้าขายแลมีธุระอื่นๆ ในเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน โดยสมควร

แลคอเวอนแมนต์อังกฤษในฝ่ายอินเดียนก็จะช่วยป้องกันคนในบังคับสยาม ซึ่งมาจากเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ไปค้าขายตามมีธุระอื่นๆ เข้าไปในเขตแดนอังกฤษเหมือนกัน

ข้อ 3 ว่า คนในบังคับอังกฤษมาแต่เมืองพม่าฝ่ายอังกฤษเข้าไปเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ต้องมีหนังสือเดินทางสำหรับตัวของผู้ครองเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษ ฤาขุนนางซึ่งผู้ครองเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษตั้งให้เป็นเจ้าพนักงาน ในหนังสือเดินทางสำหรับตัวนั้น ให้ลงชื่อแลดำนิว่ามาด้วยธุระสิ่งใดๆ มีเครื่องอาวุธอย่างไรมาด้วยหนังสือเดินทางนั้นต้องเปลี่ยนใหม่ทุกครั้ง แต่หนังสือเดินทางสำหรับตัวนั้น เจ้าพนักงานซึ่งตั้งอยู่ในเขตแดนชั้นนอกฤาชั้นใน เมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนจะเรียกดูต้องให้ดู ถ้าผู้ที่มีหนังสือเดินทางไม่มีสิ่งของต้องห้ามตามหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี ลงวันที่ 18 เดือนเอปริด คฤศตศักราช 1855 ปี แลข้อเพิ่มเติมลงวันที่ 13 เดือนเม คฤศตศักราช 1856 ปี มิได้ขังขวางไว้ ต้องยอมให้ไปตามระยะทาง ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่มีหนังสือเดินทางสำหรับตัว จะให้กลับก็ได้ แต่อย่าทำอันตรายด้วยประการใด หนังสือเดินทางนั้นกงสุลเขนราลของสมเด็จพระนางเจ้าที่กรุงเทพมหานคร แลกงสุลฤาไวซกงสุลของสมเด็จพระนางเจ้าที่นครเชียงใหม่ จะเป็นผู้ออกให้ก็ได้เหมือนกัน เมื่อเป็นเหตุที่หนังสือเดินทางเดิมสูญหายไป ฤาพ้นกำหนดหนังสือเดินทางนั้นฤาเป็นเหตุคล้ายกับที่ว่ามานั้น

ถ้าคนในบังคับอังกฤษจะเที่ยวไปมาในแคว้นแผ่นดินสยามต้องรับหนังสือเดินทางของเจ้าพนักงานฝ่ายสยาม

ถ้าคนในบังคับไทยที่ออกจากเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูนไปยังเมืองพม่าฝ่ายอังกฤษ ต้องมีหนังสือเดินทางของผู้ครองเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ในหนังสือเดินทางนั้น ให้ลงชื่อแลคำหานิมาด้วยธรรมาวุธใด ๆ มีเครื่องอาวุธอย่างไรมาด้วย หนังสือเดินทางนั้นต้องเปลี่ยนใหม่ทุกครั้ง แต่ถ้าเจ้าพนักงานซึ่งอยู่ในเขตแดนชั้นนอกในฝ่ายพม่าอังกฤษ จะเรียกดูต้องให้ดู ถ้าผู้ที่มีหนังสือเดินทางไม่มีสิ่งของต้องห้าม มิให้ขัดขวางไว้ ต้องยอมให้ไปในระยะทาง ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดไม่มีหนังสือเดินทางจะให้กลับก็ได้ แต่อย่าให้ทำอันตรายด้วยประการใด

ข้อ 4 ว่า คนในบังคับอังกฤษซึ่งมาแต่พม่าฝ่ายอังกฤษ เข้าไปในเขตแดนสยามสิ่งของต้องพิศักษิต้องเสียภาษีตามธรรมเนียมเมืองนั้น ถ้าคนในบังคับสยามเข้าไปในเขตแดนอังกฤษ สิ่งของต้องพิศักษิต้องเสียภาษีตามคอเวนแนนต์ได้ตั้งไว้ มณฑลพิศักษิต้องการทั้งหลายนี้ จะได้ตีพิมพ์สำหรับที่จะให้คนทั้งปวงทราบทั่วกัน

ข้อ 5 ว่า สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามจะให้เจ้านครเชียงใหม่ตั้งด่านกองตระเวนแลให้มิเจ้าพนักงานกำกับบริมฝั่งแม่น้ำสะวันที่เป็นเขตแดนเมืองนครเชียงใหม่ซึ่งเป็นของฝ่ายสยาม แล้วใหม่ โปติสตั้งอยู่พอสมควร จะได้ระงับห้ามโจรผู้ร้ายแลการอื่นๆ ที่เป็นสำคัญ

ข้อ 6 ผู้หนึ่งผู้ใดต้องกะตือราแปนไทยอยู่ด้วยไปโจรผู้ร้ายคนปล้นทรัพย์จากการที่เป็นฉกรรจมหันตโทษ ในเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน หนีรอดไปในเขตแดนอังกฤษ เจ้าพนักงานอังกฤษแลโปติสจะช่วยติดตามจับผู้ร้ายโดยแข็งแรง ถ้าได้ตัวผู้ร้ายเช่นนั้นเป็นคนในบังคับสยามแล้ว ฤาแปน คนในบังคับประเทศอื่นนอกจากประเทศสยามแลอังกฤษ จะส่งให้เจ้าพนักงานสยามที่เมืองนครเชียงใหม่ แต่ที่ถูกตามกฎหมาย การส่งคนโทษเมืองต่อเมืองที่มีอยู่ในเมืองอินเดียของอังกฤษในเวลานั้น ถ้าเป็นคนในบังคับอังกฤษจะส่งให้เจ้าพนักงานไทย ฤาจะให้เจ้าพนักงานอังกฤษจัดการก็สุดแต่ข้าหลวงอังกฤษที่เมืองพม่าฝ่ายอังกฤษ ฤาขุนนางผู้ใดที่ข้าหลวงได้มอบการไว้นั้นตัดสิน ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดต้องกะตือราแปนไทยอยู่ด้วยเป็นผู้ร้ายฆ่าคนปล้นทรัพย์ จากการที่เป็นฉกรรจมหันตโทษในเขตแดนอังกฤษหนีรอดไปในเขตแดนเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน เจ้าพนักงานฝ่ายสยามกบโปติสจะช่วยติดตามจับผู้ร้ายโดยแข็งแรง ถ้าได้ตัวผู้ร้ายเช่นนั้นเป็นคนในบังคับอังกฤษ ต้องส่งให้เจ้าพนักงานอังกฤษ ตามกฎหมายการส่งคนโทษที่มีอยู่ในประเทศสยามในเวลานั้น ถ้าเป็นคนในบังคับสยาม ฤาแปนคนชาติอื่นที่ไม่มีหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีกับประเทศสยาม จะส่งให้เจ้าหน้าพนักงานอังกฤษฤาเจ้าพนักงานไทยจะชำระเอง ก็ได้แล้วแต่เจ้าพนักงานไทยจะตัดสิน เมื่อได้ไปฤาษากับกงสุลลาวกงสุลแล้ว

ข้อ 7 ผลประโยชน์ของบันดาคนในบังคับอังกฤษที่มายังเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน นั้น จะได้ให้กงสุลลาวกงสุลอังกฤษผู้ที่จะได้ตั้งขึ้นไปอยู่เมืองนครเชียงใหม่ นั้น เป็นผู้ตรวจตราระวังรักษา แลมีอำนาจที่จะพิจารณาความมโนสำเนาแลความนครบาล ตาม

เนื้อความที่มีในข้อ 2 ของไขข้อสัญญาเพิ่มเติม วันที่ 13 เดือนเมษายนศักราช 1856 คือวันอังคาร เดือนหกขึ้นเก้าค่ำปีมะโรงอัฐศักราช 1218 แต่ต้องทำตามความที่ว่าไว้ในข้อ 8 ของหนังสือสัญญาฉบับนี้

ข้อ 8 สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามจะตั้งผู้ซึ่งสมควรให้เป็นตระลาการเข้าหลวงคนเดียวหลายคนอยู่ที่เมืองนครเชียงใหม่ เพื่อประโยชน์ที่จะว่าไว้ในที่นี้ต่อไป ตระลาการนั้นต้องทำตามกำหนดเนื้อความที่มีอยู่ในสัญญานี้แล้ว มีอำนาจที่จะพิจารณาความมโนสำเภา ความนครบาลก็ได้ทุกเรื่อง ในถ้อยความที่จะเกิดมีขึ้นในเมืองนครเชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน บันดาลความในระหว่างคนในบังคับอังกฤษ ฤๅในความที่คนในบังคับอังกฤษจะเป็นผู้กล่าวโทษก็ดี ฤๅเป็นผู้ถูกฟ้อง ต้องคดีต้องเรียกหาพิจารณาที่ดี ฤๅเป็น โทษก็ดี เป็นจำเลยก็ดี ชำระได้หมดตามกฎหมายฝ่ายสยาม แต่ต้องให้ถืออยู่เป็นนิจว่าบันดาลความที่ว่ามาเหล่านี้ กองสุลไวยกงสุลจะต้องไปอยู่ในเวลาที่ชำระได้ แลในความที่สัปเขกอังกฤษเป็นจำเลย ฤๅผู้ถูกฟ้องนั้นจะต้องคัดสำนวนความให้กงสุลฤๅไวซกงสุล ไม่คิดค่าธรรมเนียมที่จะคิดเทียบถ้อยคำสำนวนนั้น แลถ้ากงสุลเห็นว่าเป็นการสมควรในผลประโยชน์ทางยุติธรรม จะแนะนำให้ตระลาการได้ด้วยต้องทำตามข้อความนี้ดีกว่าในเวลาก่อนที่จะตัดสินความนั้น ในความที่จำเลยฤๅผู้ถูกฟ้องเป็นสัปเขกอังกฤษ ถ้ากงสุลไวซกงสุลเห็นสมควรในผลประโยชน์ทางยุติธรรม โดยจะเขียนหนังสือคำขอด้วยลายมือของกงสุลฤๅไวซกงสุลเองเป็นการชี้ให้ตระลาการ เพื่อจะสำแดงความปรารถนาของกงสุลฤๅไวซกงสุล ในความเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งโจทจำเลยเป็นคนในบังคับอังกฤษทั้ง 2 ฝ่าย ฤๅในความเรื่องซึ่งคนในบังคับอังกฤษผู้ต้องคดีถูกฟ้องต้องเรียกหาฤๅเป็นจำเลยนั้น ให้ส่งไปยังศาลกงสุลที่เมืองนครเชียงใหม่ เพื่อจะได้วางบทกฎหมายดังนี้ กองสุลฤๅไวซกงสุลนั้นมีอำนาจที่จะทำได้และความเรื่องนั้นก็ต้องส่งไปยังศาลที่กล่าวมาเมื่อครั้ง ตามการที่กงสุลฤๅไวซกงสุลขอขึ้นด้วยแลความเรื่องนั้นก็สุดแต่กงสุลฤๅไวซกงสุลจะตัดสิน ตามความข้อ 2 ในไขข้อสัญญาเพิ่มเติม วันที่ 13 เดือนเมษายนศักราช 1856 คือวันอังคาร เดือน 6 ขึ้นเก้าค่ำ ปีมะโรงอัฐศักราช 1218 กองสุลฤๅไวซกงสุลนั้นในเวลาที่มีเหตุสมควรจะเข้าหาคนในบังคับอังกฤษผู้ที่ต้องจำอยู่โดยโทษฤๅโดยคำตัดสินของตระลาการนั้นได้ตลอดเวลา แลถ้ากงสุลเห็นสมควรว่าจะย้ายคนโทษนั้นมาจำเสียที่ๆ ข้างของกงสุลต่อไปให้ครบกำหนดตามคำตัดสินนั้นก็ ได้ ค่าธรรมเนียมความสำหรับศาลซึ่งจะเรียกเสมอเหมือนกันทั้ง 2 ฝ่าย จะเป็นคนในบังคับอังกฤษก็ดี คนในบังคับไทยก็ดี จะประกาศให้รู้ทั่วกัน

ข้อ 9 ว่าในความแห่งแลความนครบาลซึ่งสัปเขกอังกฤษเป็นโจทเป็นจำเลยแลซึ่งตระลาการนั้นต้องเป็นผู้ชำระ ฝ่ายโจทฤๅฝ่ายจำเลยจะร้องอุทธรความถึงกรุงเทพมหานครได้ แลผู้ที่เปนสัปเขกอังกฤษนั้น โดยได้รับอนุญาตต่อกงสุลฤๅไวซกงสุลอังกฤษ ถ้าเป็นความอย่างอื่น โดยอนุญาตตระลาการ

บรรดาความเช่นนี้ต้องส่งสำนวนความกับความเห็นของตระลาการมาที่กรุงเทพมหานคร แลความอุทธรณ์นั้นเจ้าพนักงานฝ่ายสยามกับกงสุลเยนเรลของสมเด็จพระนางเจ้าจะปรึกษาพร้อม กันตัดสิน แต่ต้องถืออยู่เป็นเสมอว่า บรรดาความที่จำเลยอุทธรณ์ต้องฟ้องเป็นสัปดาห์สยาม เจ้าพนักงาน ฝ่ายสยามเป็นผู้ตัดสินความอุทธรณ์นั้นเดชะขาด แลบรรดาความอุทธรณ์อื่นๆ ที่สัปดาห์อังกฤษเป็นคู่ความ กงสุลเยนเรลของสมเด็จพระนางเจ้าเป็นผู้ตัดสินความอุทธรณ์นั้นเดชะขาด ในเวลาที่ยังอุทธรณ์ ค้างอยู่ คำตัดสินที่ศาลเมืองนครเชียงใหม่จะต้องคงไว้ตามกำหนดเวลาที่จะได้มีไว้ ตามแต่ ตระลาการกับกงสุลฤๅไชยกงสุลจะตกลงกัน

ในความอุทธรณ์เช่นว่ามาข้างบนนี้ต้องขออุทธรณ์ที่ศาลเมืองนครเชียงใหม่ในกำหนดเดือนหนึ่ง นับตั้งแต่วันที่ได้อัดสินความเดิมนั้น แลต้องมาร้องอุทธรณ์ที่กรุงเทพมหานครตามเวลาที่สมควร ตามที่ศาลเมืองนครเชียงใหม่จะกำหนด ถ้าไม่มาร้องอุทธรณ์ตามกำหนดความนั้น จะไม่รับฟ้องอุทธรณ์ คำตัดสินนั้น

ข้อ 10 เจ้าพนักงานอังกฤษที่เขตรแดนพม่าฝ่ายอังกฤษ แลเจ้าพนักงานไทยที่เมืองนคร เชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน จะจัดหาแลส่งคำพยานแลผู้ที่เปนพยานซึ่งต้องการจะได้ ตัดสินความมโนสำเนาแลความนกราบาลที่ยังชำระไม่แล้วณศาลกงสุลแลศาลไทยที่กรุงเทพมหานคร แลที่เมืองนครเชียงใหม่ซึ่งกันและกันที่เป็นการสำคัญควรจะส่ง

ข้อ 11 ว่า คนในบังคับอังกฤษมีความปรารถนาจะซื้อไม้ตัดไม้กานไม้ที่ป่าเมืองนคร เชียงใหม่ เมืองนครลำปาง เมืองลำพูน ต้องทำหนังสือสัญญาต่อเจ้าของป่าให้มีกำหนดมีหนังสือ สัญญานั้นทำเป็นสองฉบับเอาไว้คนละฉบับ ต้องประทับตรากงสุลฤๅไชยกงสุลอังกฤษแลตราการ ไทยฤๅข้าหลวงที่เมืองนครเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งตามหนังสือสัญญานี้ข้อ 8 แล ประทับตราเจ้าของเมือง นั้นด้วย แลหนังสือสัญญาเช่าป่าไม้เหล่านี้ จะต้องจดบาญชีไว้ที่ศาลกงสุลอังกฤษแลศาลไทยที่เมือง นครเชียงใหม่ทุกฉบับ ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดตัดไม้กานไม้ในป่าตำบลหนึ่งตำบลใด เจ้าของป่าไม้ไม่ยอมถา เกินกำหนดหนังสือสัญญาที่ทำไว้แล้ว ต้องใช้ราคาผลประโยชน์ที่เสียไปให้แก่เจ้าของป่า ตามกงสุล อังกฤษที่เมืองนครเชียงใหม่จะตัดสินการที่จะเปลี่ยนชื่อผู้เช่าป่าฤๅเปลี่ยนชื่อผู้เช่าป่าฤๅเปลี่ยนชื่อผู้ เจ้าของป่านั้น จะต้องทำตามธรรมเนียมประทับตราแลจดบาญชีใหม่อีกเหมือนกัน

ค่าธรรมเนียมลงชื่อประทับตราแลจดบาญชีหนังสือสัญญาเช่าป่าไม้นั้น จะกำหนดไว้แต่ พอประมาณแลตีพิมพ์ให้ทราบทั่วกัน

ข้อ 12 ว่า ตระลาการแลข้าหลวงไทยที่เมืองนครเชียงใหม่ ซึ่งได้ตั้งไว้ตามหนังสือสัญญาข้อ 8 แลพร้อมด้วยเจ้าพนักงานในเมืองนั้น จะห้ามอย่าให้เจ้าของป่าทำหนังสือสัญญาขายไม้ป่าป่าไม้ ในป่าตำบลเดียวเป็นสองรายเป็นสามราย แลห้ามอย่าให้ผู้หนึ่งผู้ใดไปตีตราฤๅตราที่เป็นเจ้าของแท้ ได้ตัดตราไว้ แลต้องช่วยดูกล้าที่ตัดไม้ซื้อไม้ตามสมควรจะได้เก็บไม้ของตัวได้ ถ้าเจ้าของป่าไม่ให้

ตัดไม้กันไม้ ถ้าไม่ให้ถอยไม้ตามหนังสือสัญญาข้อไม่ว่าไว้ในหนังสือสัญญานี้ ข้อ 11 ให้
ตระลาการแลข้าหลวงไทยที่เมืองนครเชียงใหม่ กับเจ้าพนักงานในเมืองนั้น บังคับให้เจ้าของป่าเสีย
ค่าป่วยการให้แก่ผู้ซึ่งได้ทำหนังสือสัญญานั้นพอสมควรตามกฎหมายฝ่ายสยาม

ข้อ 13 ว่า ข้อความที่มีอยู่ในสัญญานี้ ใช้ได้เฉพาะที่ได้สัญญาตกลงกันเต็มในหนังสือสัญญา
ใหม่นี้ ไม่มีข้อหนึ่งข้อใดในหนังสือสัญญานี้จะยกข้อความหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีแลทาง
ค้าขาย ในระหว่างสมเด็จพระนางเจ้ากับสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม ที่ลงวันที่ 18 เดือนเอปรีล คฤศต
ศักราช 1855 วันพฤษภาคม ขึ้นสองค่ำ ปีเถาะสัปตศก ศักราช 1217 กับหนังสือไขข้อสัญญา
เพิ่มเติม วันที่ 13 เดือนเม คฤศตศักราช 1856 วันอังคาร เดือนหก ขึ้นเก้าค่ำ ปีมโรงอัฐศก ศักราช
1218

ข้อ 14 หนังสือสัญญานี้ทำไว้เป็นภาษาอังกฤษแลภาษาสยาม เนื้อความอันเดียวกันได้ตกลง
กันถ้าเป็นเหตุการณ์ถึงกัน ในสัญญานี้ต้องเอาคำอังกฤษเป็นแน่

ข้อ 15 หนังสือสัญญานี้จะใช้ได้ในทันทีเมื่อได้รัตีไฟกันแล้ว และใช้ต่อไปได้ใน 7 ปี
ตั้งแต่วันที่รัตีไฟนั้นไป เว้นเสียแต่ที่คอเวนแนนต์ผู้ทำสัญญาทั้งสองฝ่ายนี้จะแจ้งความประสงค์ว่า
ควรจะเลิกเสียก่อนถึงกำหนด 7 ปีนั้น ถ้าไม่ได้แจ้งความประสงค์ต่อกันในเวลาก่อนสิ้นกำหนด 7 ปี
แล้ว คงยังเป็นอันใช้ได้ไปกว่าจะสิ้นกำหนดปีหนึ่ง นับแต่วันที่คอเวนแนนต์ผู้ทำหนังสือสัญญา
นั้นได้แจ้งความประสงค์ที่จะเลิกเสีย คอเวนแนนต์ผู้ทำหนังสือสัญญาทั้งสองฝ่ายนี้ ใดๆ ก็ดี
ยังรักษาอำนาจที่จะแก้ไขข้อความเหล่านั้น โดยการที่จะยอมตกลงพร้อมกันทั้งสองฝ่าย ว่าข้อความ
นั้นใช้ไปเห็นควรจะต้องแก้ไขเสีย

ข้อ 16 หนังสือสัญญานี้จะรัตีไฟแลแลกเปลี่ยนกันที่กรุงเทพมหานคร โดยเร็วในการที่จะ
ให้เป็น พยานสำคัญในหนังสือสัญญานี้ ผู้มีอำนาจทั้งสองฝ่ายได้ลงชื่อไว้เหมือนกันทั้งสองฉบับ แล
ได้ประทับตราลงไว้ด้วย

ได้ทำที่กรุงเทพมหานคร เมื่อ ณ วันที่สาม เดือนเชบเตมเบอ ปีมีคฤศตศักราช 1883 ตรง
กับวันจันทร์ เดือนสิบ ขึ้นสองค่ำ ปีมแมเบญจศก จุลศักราช 1245

แล

กฎหมายอังกฤษที่จะต้องส่งคนโทษ 10 อย่าง ตามที่ได้ลงไว้
ในหนังสือสัญญานี้ให้ผู้ที่ต้องส่งคนโทษเข้าใจตามข้อความ
ในกฎหมายอังกฤษที่เรียกว่า 10 อย่าง

ที่ 1 เมอร์เดอ โทษฆ่ามนุษย์ตาย คือฆาตโทษ ให้ถือว่า

- (1) ถ้าผู้ที่ฆ่าคนนอกกฎหมายได้ทำด้วยการแกล้งแกลการ โกรธทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดตาย
- (2) ถ้าได้ทำแกล้งที่จะทำอันตรายแก่ตัว ซึ่งผู้ทำรู้ว่าเป้นเหตุที่จะให้ตาย
- (3) ถ้าแกล้งจะทำอันตรายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด อันพอควรจะเป็นเหตุตายตามธรรมดา
- (4) ถ้าผู้ทำฯ สิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเขานัดว่าเป็นเหตุอันตรายแก่ชีวิต แต่ไม่มีที่จะแก้ตัว

ที่ 2 กาลเปเลตซอมิไซด์ คือฆ่าคนผิดกฎหมายไม่ถึงฆาตโทษ ให้ถือว่า คือถ้าผู้หนึ่งผู้ใดมา
ทำเหตุให้โกรธเหลือที่จะอดได้ แลในทันใดนั้นเขาจึงฆ่าคนที่ทำให้โกรธนั้นตายตามผู้อื่นผิด
ไปเป็นการไม่แกล้ง ถ้าป้องกันรักษาทรัพย์ แลป้องกันตัวโดยสุจริต แลได้ทำเกินกฎหมายห้ามจึงได้
ฆ่าผู้ที่ต่อสู้กันตาย

ที่ 3 คือเดกอยเต ตั้งกองเป็นผู้ร้ายปล้น ให้ถือว่า ถ้าตั้งกองช้องชุมเข้าเป็นพวกกันตั้งแต่ห้า
คนขึ้นไป แลคิดตั้งใจว่าจะไปปล้นดีชิงวิ่งราวก็ดี ถ้าได้ลงมือทำความร้ายแก่เขาแล้ว

ที่ 4 รอบเบอร์รี่ คือกอดขี่กรรโชกเอาทรัพย์ ให้ถือว่า คือเอาทรัพย์เขาที่เจ้าของได้ยอมอนุญาต
คือกอดขี่กรรโชกเอาทรัพย์

ที่ 5 เทฟ คือขโมย ให้ถือว่า ขโมยขยยอมทรัพย์สิ่งของเขาไป แลสิ่งของที่เจ้าของมิได้
อนุญาตให้มาหยิบฉวยเอาไป แลยกหยิบให้เคลื่อนจากที่ไปเป็นประโยชน์ของตน

ที่ 6 ฟอยเซเร คือทำหนังสือปลอมแลปลอมแก้หนังสือ ให้ถือว่า ทำหนังสือปลอม ชุค ลบ
แก้หนังสือ จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดเสียประโยชน์

ที่ 7 เกาเตอพีซ คือทำเงินทำทอง ซึ่งมีตราแผ่นดินปลอมใช้แลกะตราปลอม

ที่ 8 กิดแนฟ ว่าลักคนหนี

ที่ 9 เรป คือข่มขืนทำชำเราหญิง ให้ถือว่า

- (1) ข่มขืนหญิงทำชำเรา หญิงไม่ยอมขัดเคืองห้าม
- (2) ผู้หญิงไม่ได้ยอม
- (3) ผู้หญิงยอมด้วยกลัว

(4) ผู้หญิงยอมเพราะคิดว่าเป็นผ้า

(5) ทำชำเราข่มขืนหญิงยังไม่ครบ 11 ปี

ที่ 10 มีสวิตช์ไฟไฟ ออไบเอนีเอสโพลีฟ คือทิ้งไฟ แลดินระเบิดต่างๆ ที่จะให้เป็นอันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินสมบัติ

(ลงชื่อ)

เจ้าพระยาภาณุวงศ์

(ลงชื่อ)

พระยาเจริญราชไมตรี

(ลงชื่อ)

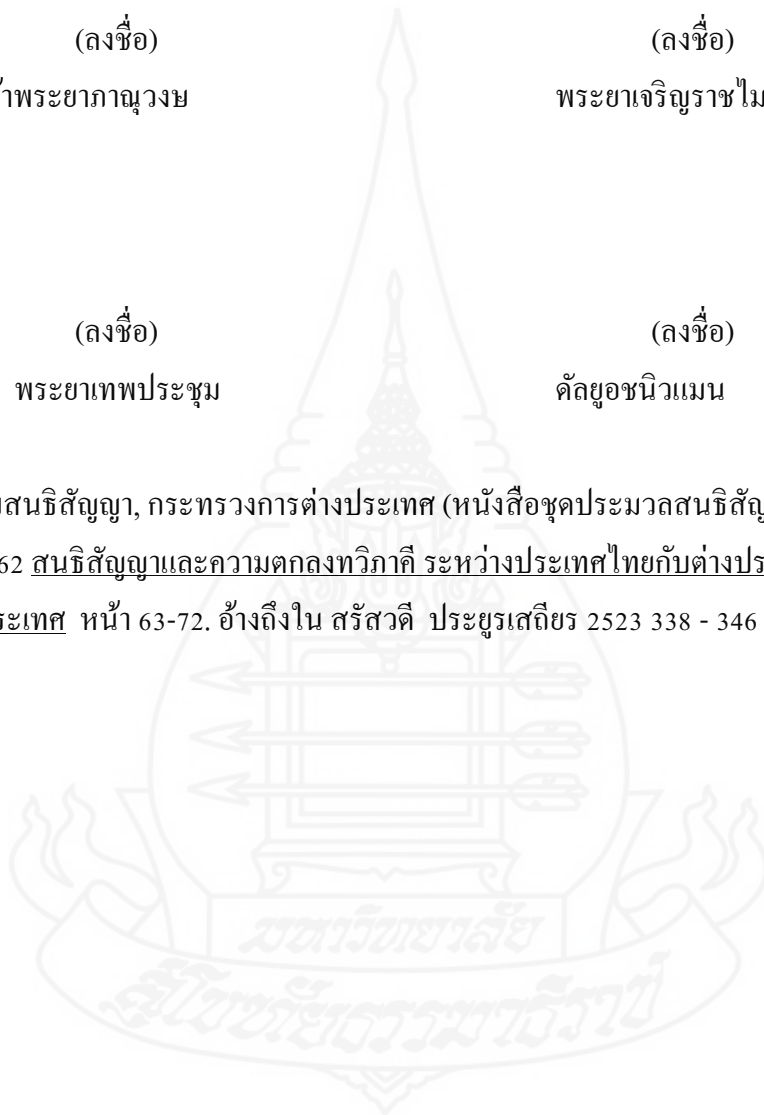
พระยาเทพประทุม

(ลงชื่อ)

คัลยอุชนิวแมน

ที่มา : กรมสนธิสัญญา, กระทรวงการต่างประเทศ (หนังสือชุดประมวลสนธิสัญญา เล่ม 2 พ.ศ.

2451 – 2462 สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคี ระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศ หน้า 63-72. อ้างถึงใน สรสวัสดิ์ ประชุมเสถียร 2523 338 - 346

ภาคผนวก ค

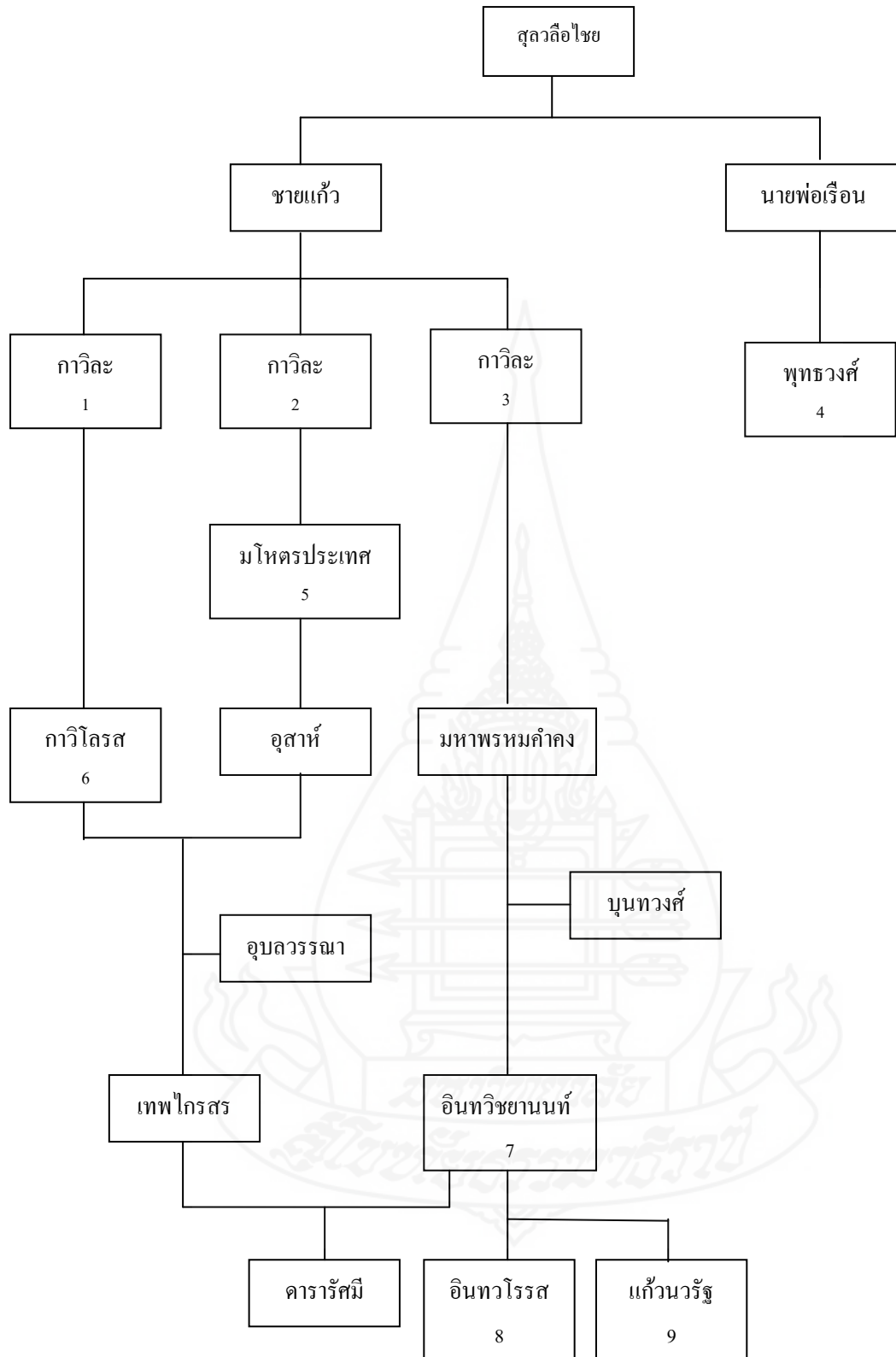
สายสกุลเจ้าหลวงเชียงใหม่

ภาคผนวก ค
 สายสกุลเจ้าหลวงเชียงใหม่
 เจ้าหลวงเชียงใหม่ (พ.ศ.2325 – 2482)

เจ้าหลวงเชียงใหม่	ช่วงดำรงตำแหน่งเจ้าหลวง
พระเจ้ากาวิละ	พ.ศ.2324 – 2358
พระยาธรรมลังกา	พ.ศ.2359 - 2364
พระยาคำฝั้น	พ.ศ.2366 - 2368
พระยาพุทธรังษี	พ.ศ.2369 - 2389
พระเจ้ามโหตรประเทศ	พ.ศ.2309 - 2397
พระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์	พ.ศ.2399 - 2413
พระเจ้าอินทวิชยานนท์	พ.ศ.2416 - 2440
เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์	พ.ศ.2444- 2452
พลตรี เจ้าแก้วนวลรัฐ	พ.ศ.2454 – 2482

พระประวัติพระเจ้าอินทวิชยานนท์

พระเจ้าอินทวิชยานนท์เป็นโอรสของเจ้าราชวงศ์มหาพรหมคำคงกับแม่เจ้าคำหล้า มีพระปรมาภิไธยว่า “พระเจ้าอินทวิชยานนท์ พหลเทพยภักดี ศรีโยนางคราชวงษาธิปไตยสุรสิทธิธาดา ประเทศราชานุภาวบริหารภูบาลบพิตร สถิตยชียงคราชวงษ พระเจ้านครเชียงใหม่” ทรงอยู่ในราชวงศ์ทิพย์จักราธิวงศ์ ครองราชย์เป็นพระเจ้านครเชียงใหม่องค์ที่ 7 ระหว่าง พ.ศ.2416 – 2440 รวมระยะเวลาครองราชย์ 24 ปี ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นเจ้าประเทศราชองค์สุดท้าย ที่ทรงครองพระราชอำนาจเหนือล้านนาอย่างแท้จริง เพราะใน 2 รัชสมัยต่อมาคือ เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์และพลตรีเจ้าแก้วนรวิชัย พระราชอำนาจในฐานะเจ้าผู้ครองนครได้ถูกลดลงและได้ถูกยกเลิกไปในที่สุด เมื่อครั้งเปลี่ยนแปลงการปกครองในสมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2475

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ มีชายาและโอรสธิดาดังนี้

1. แม่เจ้าทิพไกรสร
 - 1.1 เจ้าหญิงจันทรโสภา
 - 1.2 เจ้าดารารัศมี (พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว)
2. เจ้าหญิงรินคำ
 - 2.1 มหาอำมาตย์โท เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ (เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 8)
3. เจ้าแม่เจ็ย
 - 3.1 มหาอำมาตย์โท พลตรีเจ้าแก้วนรวิชัย (เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ องค์ที่ 9)
 - 3.2 เจ้าหญิงจอมจันทร ณ เชียงใหม่
4. เจ้าหญิงเทพ
 - 4.1 เจ้าน้อยโตน ณ เชียงใหม่
 - 4.2 เจ้าแก้วปราบเมือง ณ เชียงใหม่
5. หม่อมช่างซอ
 - 5.1 เจ้าน้อยมหวาน ณ เชียงใหม่
6. หม่อมคำ
 - 6.1 เจ้าราชวงศ์น้อยขัตติยะ
 - 6.2 เจ้าหญิงคำขำ ณ เชียงใหม่
7. หม่อมป้อม
 - 7.1 เจ้าหญิงคำห้าง ณ เชียงใหม่

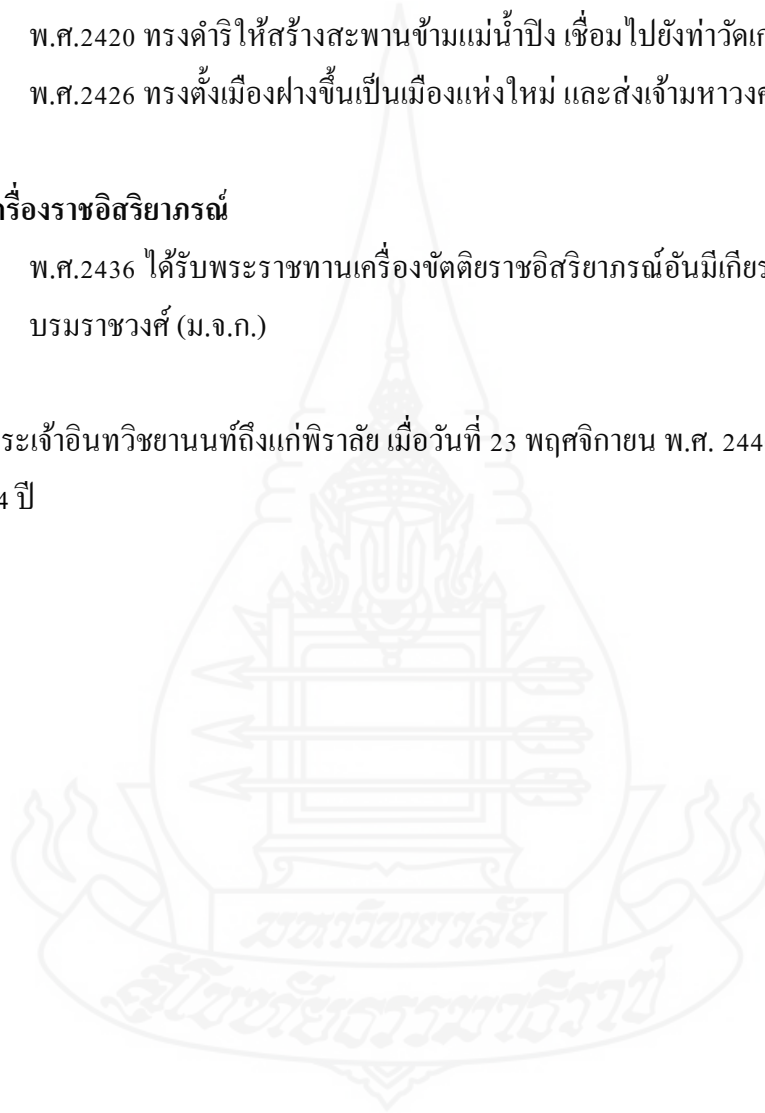
พระกรณียกิจ

- ทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา บูรณะและปฏิสังขรณ์วัดหลายวัด อาทิ วัดกิตติ วัดช่วงสิงห์
และทรงสร้างเสริมพระบรมธาตุคอกยสุเทพ ในปี พ.ศ. 2419
- พ.ศ.2417 ทรงสถาปนาแม่ฮ่องสอน ขึ้นเป็นเมืองแห่งใหม่
- พ.ศ.2420 ทรงดำริให้สร้างสะพานข้ามแม่น้ำปิง เชื่อมไปยังท่าวัดเกต
- พ.ศ.2426 ทรงตั้งเมืองฝางขึ้นเป็นเมืองแห่งใหม่ และส่งเจ้าม้าวางศ์ไปเป็นเจ้าเมืองฝาง

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

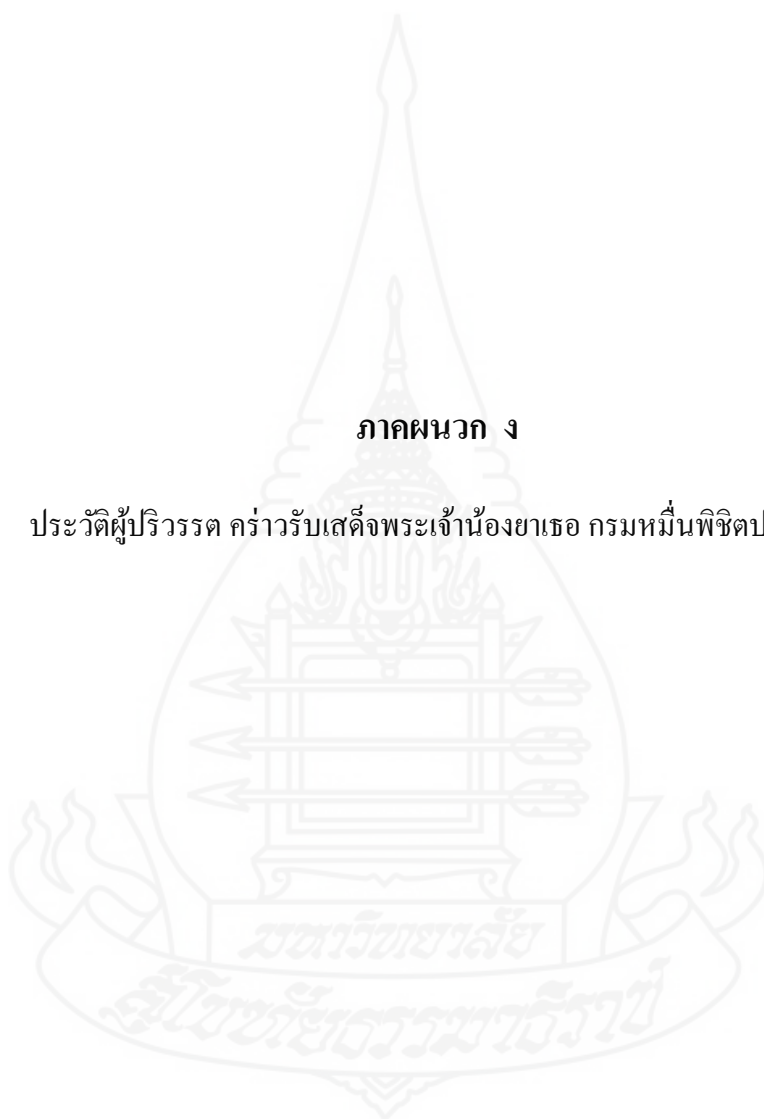
- พ.ศ.2436 ได้รับพระราชทานเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่ง มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ม.จ.ก.)

พระเจ้าอินทวิชยานนท์ถึงแก่พิราลัย เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2440 ครองราชย์สมบัติ 24 ปี

ภาคผนวก ง

ประวัติผู้ปริวรรต คร่ำวรับเสด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร

ภาคผนวก ง
ประวัติผู้ปริวรรต

ประวัตินายเจริญ มาลาโรจน์ (มาลา คำจันทร์)
ผู้ปริวรรตคว่ำรับเสด็จ พระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพิเชษฐปรีชากร

ชื่อจริง นายเจริญ มาลาโรจน์

นามปากกา มาลา คำจันทร์

ประวัติครอบครัว เกิดวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2495 ณ บ้านเลขที่ 196 หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองพาน
อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

ประวัติการศึกษา

- ประถมศึกษาปีที่ 1 - 4 โรงเรียนบ้านสันติวัน
- ประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 โรงเรียนศิริมาตย์ฯ
- มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนศิริมาตย์ฯ
- ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นต้น (ป.กศ.ต้น) วิทยาลัยครูเชียงใหม่
- ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การสอนภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (จารึกภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- ครูโรงเรียนสุวรรณราชวิทยาคาร ต.ยุหว่า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
- ครูโรงเรียนศรีอรุณ อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
- ครูโรงเรียนวัดกู่คำ อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
- ครูใหญ่โรงเรียนบ้านห้วยตอง ต.แม่วิน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
- ครูโรงเรียนบ้านห้วยขวาง ต.แม่วิน อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่
- ผู้ช่วยกองบรรณาธิการนิตยสารถนนหนังสือ
- อาจารย์สอนวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
- อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ปัจจุบันนักเขียนอิสระ

ผลงานดีเด่นด้านวรรณกรรม

- 2523 หมู่บ้านอาบจันทร์ กรุงเทพฯ:ต้นหมาก
- 2526 นกแอ่นฟ้า กรุงเทพฯ:ต้นหมาก
- 2531 เจี้ยวเสือไฟ กรุงเทพฯ:กำแพง
- 2534 เจ้าจันทร์ผมหอม นิราศพระธาตุอินทร์แขวง กรุงเทพฯ:คณาธร
- 2545 ครวรับเสด็จพระเจ้านั่งยาเธอ กรมหมื่นพิชิตปรีชากร (ปรีวรรต)
- 2521 รางวัลช่อการะเกด นิตยสารถนนหนังสือ
- 2523 “หมู่บ้านอาบจันทร์” ได้รับรางวัลดีเด่นประเภทบันเทิงคดี หนังสือสำหรับ

เด็กก่อนวัยรุ่น จากคณะกรรมการพัฒนาหนังสือแห่งชาติ

- 2534 “เจ้าจันทร์ผมหอม” ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียนประเทศไทย (ซีไรต์)

ชีวิตครอบครัว

แต่งงานกับนางสาวณัฐยาภรณ์ ไชยหล้า มีบุตร 2 คน คือ นายรักพล มาลาโรจน์ และนางสาวกิริภรณ์ มาลาโรจน์

